

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก การแสวงหาความก้าวหน้าหรือการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตให้ดีขึ้นนั้น จำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้อยู่เสมอ ในการบริหารงานของแต่ละหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดประการแรกที่จะใช้ในการประกอบการพิจารณา ตัดสินใจของผู้บริหารที่จะสั่งให้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารจำเป็นต้องรวบรวมเรื่องราว ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังพิจารณาดัดสินใจให้มากที่สุด ดังที่ นวนิตย์ อินทรามะ (2525: 71) กล่าวว่า "ผู้บริหารจำเป็นต้องนำสารสนเทศมากลั่นกรอง วิเคราะห์ เปรียบเทียบก่อนที่จะมีการตัดสินใจเลือกสั่งการไปในทางใดทางหนึ่ง"

มนุษย์เราใช้สารสนเทศประกอบกิจกรรมแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การแก้ปัญหา หรือการจัดการ องค์กรและหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนประชาชนมีความต้องการใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคน ดังที่ อุทัย ทูตริยะโพธิ์ (2532: 230-231) สรุปอ้างอิงถึงการประชุมระบบงานสารสนเทศแห่งชาติ ณ เมืองเซอร์เชค โบวี ประเทศยูโกสลาเวีย ระหว่างวันที่ 20-23 เมษายน 2519 ไว้ว่า ความรู้ ข่าวสาร จัดเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีความจำเป็นมากสำหรับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติ

ประเทศไทยเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ จึงได้จัดให้มีโครงการระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติขึ้น มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Thai National Information System และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาจัดการค้นคว้า ทดลองปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ

โดยเน้นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างและจัดระบบสารนิเทศแห่งชาติ คือ แหล่งวัสดุ แหล่งสารนิเทศ หรือทรัพยากรสารนิเทศ อันได้แก่ ห้องสมุดต่าง ๆ ศูนย์เอกสาร หอจดหมายเหตุ สำนักพิมพ์ และแหล่งสารนิเทศซึ่งเป็นตัวบุคคล ดังที่ จารูววรรณ ลินธุโสภณ (2532: 37) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแหล่งสารนิเทศโดยกล่าวถึงห้องสมุดว่า "ห้องสมุดเป็นศูนย์รวม และแหล่งกระจายความรู้ช่วยการค้นคว้าวิจัย ให้บริการข่าวสาร ความบันเทิง เป็นศูนย์กลางของสื่อสนเทศหรือศูนย์รวมของความรู้ต่าง ๆ ที่เรียกว่า ศูนย์สารนิเทศ (Information Center)" และนอกจากนี้ สุนทร แก้วฉาย และ เสรี ทองพันธ์ (2524: 99) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน โดยเป็นแหล่งที่รวมสารนิเทศที่มีการจัดเก็บบันทึกความรู้ทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้สะดวก รวมทั้งแก้ปัญหาในบทเรียนด้วย

สารนิเทศมีความสำคัญมากในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพราะหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา เน้นกระบวนการสอนแบบให้มีการจัดกิจกรรมและภาคปฏิบัติ มีสารนิเทศต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูก็ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเสมอ เพื่อเป็นผู้แนะแนวทางให้นักเรียน ในเรื่องของเนื้อหาและกิจกรรมในบทเรียน เพื่อเสริมประสบการณ์ด้านทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ กรมวิชาการ (2533: 26-27) สรุปว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องช่วยที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เอกสาร หนังสือ นั้นครูต้องศึกษารายละเอียด แนวทางการใช้ คำอธิบายรายวิชาให้เข้าใจ และครูต้องมีความรู้ในการเลือกเอกสาร หนังสือ หรืออุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน

ในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้สารนิเทศประกอบการเรียนการสอน ซึ่งครูภาษาไทยก็นำสารนิเทศมาใช้ด้วย ดังที่ บัลลิกา พูลสวัสดิ์ (2527: 64) กล่าวว่า "ปัจจุบันครูสอนวิชาภาษาไทยมีการใช้สารนิเทศต่าง ๆ เพื่อประกอบการเรียนการสอน" และทรงศรี อินทรักษ์ (2527: 46) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสารนิเทศว่า "การสอนวิชาภาษาไทย โดยการใช้สารนิเทศ ในห้องสมุดประกอบการสอนมีผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าการเรียนโดยปกติ"

เนื่องจากเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญรุดหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เป็นผู้นำ จะยอมรับและให้ความสำคัญต่อข่าวสาร ซึ่งถือว่ายุคนี้เป็นยุคแห่งข่าวสาร (Information Age) องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปีพุทธศักราช 2533 เป็นปีแห่งการ "รู้หนังสือสากล" ทุกประเทศทั่วโลกพร้อมใจกันเพื่อการรู้หนังสือ ดังนั้นสารนิเทศต่าง ๆ จึงมีความสำคัญ และจำเป็นมากในการกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นอกจากนี้ สารนิเทศยังสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในชาติ สังคม และประเทศ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยควรใช้วิธีสอนต่าง ๆ และปรับปรุงพัฒนาตนเองด้านวิชาการเสมอ ดังที่ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525: 108) สรุปว่าครูควรศึกษาหนังสือเรียน คู่มือครู คู่มือการสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้เข้าใจแตกฉาน ซึ่งทำให้ครูเห็นแนวทาง มั่นใจ และสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ กิลเบิร์ต ไฮเอท (Gilbert Highet 1969: 13-18) กล่าวไว้ว่า "ครูต้องเป็น นักวิชาการต้องหมั่นแสวงหาความรู้ให้กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะเรื่อง มีความแม่นยำถูกต้องในวิชาการ" ซึ่งตรงกับความเห็นของ โรเบิร์ต วิลเลียม ริชชี (Robert William Richey 1973: 52) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า ครูต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวผู้เรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์ และสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สูงสุด

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่ และห้องสมุดเป็นแหล่งสารนิเทศที่ครูจำเป็นต้องใช้ เมื่อสารนิเทศมีจำนวนไม่เพียงพอ กับการต้องการของผู้ใช้ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังที่ ปราณี สารมาศ (2530: 67) กล่าวไว้ในงานวิจัยว่า "ปัญหาการใช้แหล่งสารนิเทศของครู คือ ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีสารนิเทศน้อย ไม่เพียงพอและเก่าไม่ทันสมัย" ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มุกดา วิชญคุปต์ (2525: 59) ที่ว่า "ปัญหาด้านการใช้ห้องสมุด คือ หนังสือสำหรับประกอบวิชาที่สอนมีน้อยเกินไป และหนังสือที่วางบนชั้นเรียนลับสนไม่เป็นระเบียบ ทำให้หาหนังสือที่ต้องการได้ยาก"

การใช้สารนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดีและให้ประโยชน์ต่อผู้ใช่มาก ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องใช้สารนิเทศที่ทันสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร และในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนก็พบปัญหาเรื่องการใช้สารนิเทศเช่นกัน ดังที่ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525: 100) กล่าวว่า "สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนภาษาไทย

ได้แก่ ครูขาดสื่อการเรียน เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู และขาดอุปกรณ์การสอน"

ดังนั้นเพื่อให้ห้องสมุดโรงเรียนและแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ได้มีบทบาทในการให้บริการสารนิเทศแก่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ได้อย่างสมบูรณ์ตรงตามจุดประสงค์และนโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการใช้สารนิเทศของครูในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดหาหรือปรับปรุงด้านการจัดหาสารนิเทศที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้บริการแก่ครูได้อย่างเพียงพอ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้สารนิเทศของครูในการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ในด้านการใช้ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ความรู้ที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งสารนิเทศ ตลอดจนปัญหาการใช้สารนิเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากรเฉพาะครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2533

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สารนิเทศ (Information) หมายถึง ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ตลอดจนความรู้ (Knowledge) ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอนที่มีผู้ถ่ายทอด ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปของวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จุลสาร สารคดี วิชาการ นวนิยาย เรื่องสั้น กฤตภาค คิวเขียน บัตรคำ แผ่นป้ายสำลี แผ่นเสียง เทปเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เทปโทรทัศน์ แผนภูมิ รูปภาพ วิทยู แถบบันทึกภาพ เป็นต้น

2. การใช้สารนิเทศ หมายถึง การใช้สารนิเทศในข้อ 1 และกิจกรรมเพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาภาษาไทยหรือใช้เป็นสื่อการสอน การอธิบายให้นักเรียนมีความเข้าใจ มีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น

3. วิชาภาษาไทย หมายถึง รายวิชาที่กำหนดไว้ให้ศึกษาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรพุทธศักราช 2521 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรพุทธศักราช 2524 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการใช้นิเทศของครูในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
2. ทำให้ทราบแหล่งการใช้นิเทศ ปัญหาและอุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการนำสารนิเทศไปใช้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
3. เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และบรรณารักษ์ในการจัดหาสารนิเทศ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
4. เป็นการส่งเสริมและแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย